

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ฟังธรรมๆ ให้จิตใจมันแข็งแรงไง ถ้าจิตใจมันแข็งแรง จิตใจมันต้องการ
ธรรมะ ธรรมะคืออะไร ธรรมะคือสังขารม สังขารมคือความจริง ถ้าความจริง ชีวิตของเรา เรา
เกิดมาจริงตามสมมุติๆ เพราะชีวิตมันมีอายุขัย คำว่า “สมมุติๆ” มันคืออายุขัย อายุขัยของมัน มัน
มีเกิด มันต้องมีดับ มันต้องมีจบสิ้นนะ ที่นี้การจบสิ้น จบสิ้นแล้วเราก็คิดว่ามันจบสิ้นไป เวลาพอ
จบสิ้นแล้วบอกภพชาติมันไม่มี มีอยู่ชาตินี้ชาติเดียวแหละ ชาติต่อไปมันไม่มี

ถ้าชาติต่อไปมันไม่มีนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาได้ยังไง เวลาเป็นพระ
โพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การสร้างสมบุญญานุการอันนี้ เพราะการสร้างสม
บุญญานุการอันนี้มันทำให้จิตใจยิ่งใหญ่ จิตใจยิ่งใหญ่มาจนนะ คุณิ เวลาหลวงตาท่านเทศน์ เราฟัง
แล้วสะท้อนใจทุกที มันเป็นธรรมๆ เวลาเป็นสัตว์ เป็นหัวหน้าฝูง เป็นหัวหน้าฝูงต้องพาฝูงสัตว์
เพราะอะไร เพราะท่านมีการศึกษาไง ศึกษาที่ศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาพุทธประวัติ ศึกษา
อดีตชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาท่านพาฝูงลิงเพื่อหลบหลีกการไล่ล่าของเขา
นี่เสียสละชีวิตเลยนะ เราจะไปทางนี้นะ เราจะล่อนายพรานไปทางนี้ แล้วให้ฝูงไปทางนี้นะ แล้ว
เวลาถ้ายัง ให้ยิงเราก่อน คือท่านเสียสละชีวิต จะตายก่อนนะ

การทำอย่างนั้น การเสียสละอย่างนั้นบ่อยครั้งเข้าๆ พันธุกรรมของจิต พันธุกรรมของจิต
มันยิ่งใหญ่ไง มันยิ่งใหญ่ เป็นผู้เสียสละ แม้แต่ชีวิตเขายังเสียสละได้ แล้วเวลามาเกิดเป็นมนุษย์
ทำไมเราจะเสียสละไม่ได้ สิ่งทีกระทบกระเทือนหัวใจมันเสียสละได้ทั้งนั้นนะ ความเสียสละ จิตใจมัน
ยิ่งใหญ่มันถึงเสียสละได้นะ ถ้าจิตใจมันคับแคบมันเสียสละไม่ได้หรอก มันรักษาหน้ารักษาตาไป
รักษาหน้ารักษาดานนั้นนะคนขี้ขลาด เวลาขี้ขลาดมันจะทำลายเขาก่อนไง มันกลัวเขาจะทำลาย
ตัวเอง มันไปทำลายเขาๆ เพราะความขี้ขลาด แต่ถ้าคนกล้าหาญ เขาคุมสถานการณ์ได้หมด นี่
ความยิ่งใหญ่ของหัวใจนี้ไง

เวลาที่ว่าภพชาติไม่มี...ไม่มีแล้ว ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย มันมาได้อย่างไร เพราะว่าความอสงไขย คุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านพูดนะ เราเกิดมาเราเวลาน้อย ชีวิตของเราที่ ๘๐ ปีเท่านั้น ๘๐ ปีเพราะอะไร เพราะ ๔ อสงไขยไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระกัศปะพระพุทธรเจ้า ๘๐,๐๐๐ ปี ๑๖ อสงไขยไง ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย คิดคุณติ ๔ อสงไขย นั่นเขา ๘ อสงไขยเท่าตัว นั่น ๑๖ อสงไขย

คำว่า “๑๖ อสงไขย” นับไม่ได้ การเวียนว่ายตายเกิดจนนับไม่ได้ คิดคุณติว่ามันสร้างสมมาแค่ไหน สละแล้วสละอีกๆ เพราะเขาสละมา มันต้องมีการกระทำทั้งนั้น พระพุทธศาสนาไม่มีของฟรี ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำความชั่ว ความชั่วของเขา มันจะหมกมุ่นอย่างไร ทำไว้ที่ไหนก็ความชั่วของเขา ถ้าเป็นความดีๆ ทำที่ไหนก็เป็นความดีของเขา นี่ทำความดีใจ

นี่ความดีหัวใจมันยิ่งใหญ่ไซ้ไหม พังธรรมดาๆ เพื่อตอกย้ำหัวใจของเรา ที่เรามาเสียสละของเรา เสียสละคือเสียสละทานของเราเพื่ออะไร เพื่อบำรุงหัวใจใจ การเสียสละทาน สิ่งที่เราทำจิตใจมันมีการเคลื่อนไหวไป ไม่อย่างนั้นมันหมกมุ่นนะ คุณติ เวลาคนทางโลกอยากมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงต้องออกกำลังกาย การออกกำลังกาย สุขภาพแข็งแรงนะ

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเราที่มันจะมีที่พึ่งอาศัย มันได้ทำอะไร มันได้ทำอะไร ถ้ามันได้ทำการเสียสละนี้ จิตใจมันทำคือเจตนาใจ คือความคิด ถ้าไม่มีความคิด ไม่มีความตั้งใจ จะทำบุญได้ไหม พรุ่งนี้จะตัดบาตร เตรียมตัวตั้งแต่วันนี้แล้ว การเตรียมตัวอย่างนี้มันได้บริหารมันใจ ให้บริหารหัวใจของเราอย่าให้มันหมกมุ่นกับกิเลสใจ

พอกิเลสมันครอบงำไว้ใจ นู่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ ของมันทั้งนั้น ไปไหนก็ไม่ได้ แล้วไม่ได้ก็หมกมุ่นน้ำเน่าใจ พอหมกมุ่นแล้วมันก็เสีย เสียแล้วที่นี้พอจิตใจมันเศร้าหมองแล้ว เศร้าหมองมันก็ยังกดดัน กดดันก็ยิ่งคิดมากขึ้นไป คิดมากมันทับถมลงไปเรื่อยๆ

แหวกมันออก เปิดทางออก เราจะเสียสละ เราจะทำบุญกุศลของเรา ที่นี้ทำบุญกุศลของเรา มันก็ต้องทำที่เราลงใจใจ ถ้าไม่ลงใจ กิเลสมันต่อต้านนะ “พระก็มีมือมีเท้า ทำไมพระไม่ทำอะไรไดนา ทำไมพระต้องมาขอเขากินล่ะ ทำไมต้องมาขอเรากินด้วย พระก็หากินเอง” นี่กิเลสมันคิดแล้ว

พระเจ้าทำได้ดีกว่าเอ็งอีก ถ้าเขาจะทำนะ ดูพระ คุณติ เวลามีการก่อสร้าง คุณติ กรรมกรเขากินวันละ ๓ มื้อ เวลาเขาผสมปูน เทปูน พระนั้นมือเดียนะ พระเทได้มากกว่าเขา พระหิ้วปูนได้

มากกว่าเขา ๓ เท่า ๔ เท่า ไอ้พวกกรรมกรแบกหามทำงานวัดเจดกรรมฐานมันงง มันขำวมือเดียว หัวปูนนี่ปลิวตลอด ทำอะไรทำได้ทั้งนั้น เขาทำดีกว่าเอ็งอีก

ถ้าบริหาร บริหารทางใจมันยังบริหารไม่ได้ บริหารอย่างนั้นนะ แต่เขาเห็นภัยในวิภวสงสาร เขาเห็นภัยในการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นถึงกษัตริย์ ท่านยังละสิ่งนั้นมา

กษัตริย์สมัยพุทธกาลนะ เวลาสละราชบัลลังก์แล้วมาบวชพระ พอบวชเสร็จแล้ว “สุขหนอ สุขหนอ อยู่โคนไม้ บ่นแล้วบ่นอีกว่า “สุขหนอ สุขหนอ” แล้วเป็นกษัตริย์ไม่สุขหรือ เป็นกษัตริย์มันก็ต้องมีความสุขสิ ปกครองประชาชน ยิ่งใหญ่นัก นี่มีแต่ความทุกข์ความยาก

พอเสร็จแล้วพระที่ได้ยิน ได้ฟังบอกว่า พระภิกษุจะคงคิดถึงราชบัลลังก์ บ่นว่าสุขหนอ สุขหนอ คงอยากจะสึก ไปฟ้ององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกประชุมเลย “เธอพูดอย่างนั้นจริงๆ หรือ”

“จริง”

“แล้วทำไมเธอถึงพูดอย่างนั้น”

“ก็มันสุขจริงๆ ก็มันสุขจริงๆ มันวิมุตติสุข มันมีความสุข อู้ฮู! รื่นเริง อยู่ที่โคนไม้ ผมรื่นเริงมาก”

“แล้วเวลาเป็นกษัตริย์ไม่มีความสุขหรือ”

“อู้ฮู! เกรียด งานล้นมือ”

ทำไมจะทำไม่ได้ ทำได้ทั้งนั้นนะ นี่เราจะบอกว่า พระมีมือมีเท้าทำไมไม่ทำมาหากิน ทำไมถึงมาขอชาวบ้านเขากิน

เขาเคารพองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมณสาธูป ความเป็นสมณะ ความเป็นสมณะนะ ธรรมและวินัย บวชตั้งแต่เป็นคฤหัสถ์ พอเป็นพระคฤหัสถ์ เรามีสิทธิเสรีภาพในการทำมาหากินทั้งนั้นนะ เราบวชเป็นพระแล้วนะ “เธอบวชเป็นพระแล้วห้ามดำรงชีพแบบฆราวาส” ฆราวาสเขาทำมาหากิน เขามีการซื้อการขาย พระห้ามหมดเลย พระห้ามซื้อ ห้ามขาย ห้ามแลก

ห้ามเปลี่ยน ห้ามทั้งนั้น พระห้ามทำทั้งนั้น พระห้ามทำอาหารให้สุกด้วยตัวเอง แต่ปรุงได้ ปรุงรสได้ แต่ของดิบทำให้สุกไม่ได้ คำรงชีพแบบฆราวาส พระห้ามทำเด็ดขาด

เขาเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เขาไม่มีมือมีเท้าทำมาหากินไม่เป็น นี่เวลากิเลสมันคิด คิดอย่างนี้ เวลามันมองพระ มันมองพระอย่างนี้ แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ใครๆ ก็อยากอังกาส อังกาสคือ ถวายอาหารแก่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยมือของตนเอง ใครทำแล้วได้บุญกุศล แ่่งชิงกันนะ เพื่อไปอังกาส เขาก็บอกว่า โอ้โฮ! เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครๆ ก็อยากจะทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบอกไม่ใช่ ไม่ใช่ เราทำของเราเอง คือท่านสละมา ๔ อสงไขย ท่านทำมาขนาดไหน สละแม่แต่ลูก สละแม่แต่เมีย สละแม่แต่ราชบัลลังก์ สละให้เขาหมด ใครอยากได้อะไรขอ ให้ๆๆ ท่านให้เขาทั้งนั้น

แล้วเวลาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วที่คนมาถวาย ถวายเพราะท่านทำของท่านมา แต่เราไปเห็นว่าเพราะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาไง คุณิ สมัยพุทธกาล เวลาพระอรหันต์ คุณิ พระสีวลีร่ำรวมมหาศาล ใครๆ ก็อยากทำบุญกับพระสีวลี คุณิ พระอรหันต์ที่ว่าฉันข้าวไม่เคยอ้อมเลย นั่นก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ทำไมฉันข้าวไม่เคยอ้อมเหมือนกันเลย นี่ไง พระอรหันต์เหมือนกันทำไมมันไม่เหมือนกันละ

ไม่เหมือนกัน เขาก็ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านยังมีพระชนม์ชีพอยู่ ใครมีความลังเลสงสัยสิ่งใดก็จะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณ จะอธิบายหมดเลย เมื่อชาตินั้นๆ เขาทำอย่างนั้น แล้วความคิดเศษเหลือทิ้งมันยังมาอยู่เนี่ย จนชาติปัจจุบันนี้มันก็ยังคิดอย่างนี้ มันก็ยังทำอย่างนี้ แล้วถ้ามันทำอย่างนั้น

แต่เวลาถ้ามันแก่ใจๆ ถ้าศึกษาพุทธประวัติจะเป็นอย่างนี้ เราศึกษาพุทธประวัติเป็นอย่างนี้ บ๊ีบ เราย้อนกลับมาในปัจจุบันนี้ไง เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมฐาน คุณหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสอน จริตนิสัย ความคิดของเขามันมาจากตรงนี้ เวลาคิด เวลาเรานั่งสมาธิ เรานั่งปฏิบัติ หายใจเข้านึกพุท หายออกนึกโธ สายบุญสายกรรมไง คุณิ เวลาไอ้พวกหลอกหลวงนี่ชอบๆๆ ถูกใจ เพราะคนเหลวไหลมันเยอะ วุฒิภาวะที่อ่อนแอมันมาก เวลาคนที่มีความวุฒิภาวะที่มีสติปัญญามันน้อย

ถ้ามันน้อยขึ้นมา คุณ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดปฏิบัติของท่าน ถ้าใครที่ปฏิบัติได้ นะ หลวงตาท่านเล่าให้ฟังประจำ ท่านจะถามเลย จิตเป็นอย่างไรๆ เพราะจิตเป็นอย่างไรจะแก้ไข ให้ตลอดเวลาไป แต่ถ้าใครยังปฏิบัติไม่ได้ ท่านก็ให้ฝึกหัด ให้มีข้อวัตร ให้มีเครื่องอยู่นะ เพราะอะไร เพราะหัวใจมันสร้างสมมาอย่างไร

เวลาย้อนกลับไปๆ ย้อนกลับไปเวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติมันมาจากตรงนี้ มันมาจากหัวใจ คนที่สร้างสมมา ถ้ามันมาจากหัวใจคนที่สร้างสมมา มันก็เหมือนเกิดมาเป็นเด็ก มันมีเขavnมีปัญญา มันมีความคิด มันมีไอเดีย ไอ้พวกนี้มันมีของเดิมมันมาทั้งนั้นนะ เพราะมันมีของเดิมมันมา มันถึงมีวุฒิภาวะอย่างนี้ไง

ถ้ามันไม่มีของเดิมมันมา ถ้าของเดิมมันทำในทางลบด้วย ของเดิมที่ลบๆ พ่อแม่ปวดหัว มันจะล้างกระเป่า มันจะเอาทุกอย่าง ไม่รักๆ แล้วมันจะเอาให้ได้ จะเอาชีวิตให้ใหม่ จะเอาชีวิต หรือ จะให้พ่อแม่สละชีวิตให้ใหม่ แต่ถ้าพูดอย่างนี้ปั๊บ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์มันก็เป็นชาติ ปัจจุบันก็เห็นพ่อแม่ลูก ทำไม่คุยกันไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าไปดูเรื่องเวรเรื่องกรรม อ้อ! เขาเคยทำกันมา

นี่ก็เหมือนกัน ในชาติปัจจุบันนี้จะเอาชีวิตให้ใหม่ จะทำลายกันให้ใหม่ พอทำลายกันไป พอชาติต่อไปมันก็กลับไปทำลายกันต่อไง อยู่ในพระไตรปิฎก มันมีบุคคลอยู่ ๒ คน เขาผลัดกันฆ่ากันมาตลอด ผลัดกันฆ่า เป็นเพื่อนกันนะ ไปเกิดชาติไหนก็เป็นบัดดี๊ รักกันมาก แล้วไปไหนไปด้วยกัน ในสมัยพุทธกาล เขาเดินทางมา เสร็จแล้วก็พัก สมัยโบราณก็เดินทางในป่าในเขาให้ใหม่ เขาพักนอนด้วยกัน ถึงเวลาพอดีตื่นขึ้นมา ไอ้คนที่ถึงวาระมันลุกขึ้นมาแล้ว มันจะฆ่าเพื่อนมัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยฤทธิ์นะ บอกอย่าเพิ่งๆ อย่าทำอย่างนั้น ให้ปลุกเพื่อนตื่นขึ้นมา แล้วก็ปลุกเพื่อนให้ตื่นขึ้นมา พอตื่นขึ้นมา ท่านเทศนาว่าการนะ พวกเธอทำกัน อย่างนี้มากี่ภพกี่ชาติแล้ว แล้วพวกเธอก็จะมาทำกันต่อไปอย่างนี้ มันเป็นบาปเป็นกรรมทั้งนั้นนะ ให้ภัยต่อกัน ให้สาธุ ให้ภัยต่อกัน ชาติปัจจุบันนี้ให้ภัยต่อกัน เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร มันมีเวรมีกรรมต่อกัน มันอยู่ในจิตใต้สำนึกนั้น ถึงเวลาแล้วมันจะมาล้างมาผลาญกัน ถึงจะเป็นเพื่อนกัน รักกันขนาดไหน มันก็จะฆ่าจะแกงกันอยู่อย่างนี้ แล้วทุกภพทุกชาติมา เธอทำแบบนี้มากี่ภพกี่ชาติแล้ว เธอทำแบบนี้กันมา เธอทำ เมื่อชาติที่แล้วไอ้คนที่นอนหลับอยู่ก็ฆ่าคนนั้นมา ไอ้ชาตินี้ ไอ้คนนี้มันจะมาฆ่ากลับ เธอทำอย่างนี้มากี่ภพกี่ชาติ เธอทำอย่างนี้มากี่ภพกี่ชาติแล้ว ให้

อภัยต่อกัน เทศน์ว่าการ มีความเข้าใจ ฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วให้อภัยต่อกัน เห็นไหม เวรย่อยระงับด้วยการไม่จองเวรไป

แต่เราระงับไม่ได้ มันเจ็บปวด คนที่จะระงับได้มันต้องมีจิตใจที่ยิ่งใหญ่ จิตใจที่มาฟังธรรมนี่ไง ถ้าเรามาฟังธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเคยทำเขาไว้แล้ว เราไม่เคยทำอะไรใครเลย แล้วเขาก็จะรังแกแต่เราๆ เราไม่ได้ทำอะไรไว้เลย มีแต่คนรังแกๆ

เวลาเอ็งทำ เอ็งไม่เห็นใจ เวลาเอ็งทำเขา เอ็งคิดใจใจ เมื่อก่อนเอ็งทำเขาได้ เอ็งชอบใจใจ พอถึงเวลานี้เอ็งจะโดนเขาทำบ้าง เอ็งก็โวยวายไป โอ๊ย! ธรรมะไม่เป็นของจริง คุณติ เราสะอาดบริสุทธิ์ โอ๊ย! มีแต่คนแก่งตลอดเลย โอ๊ย! สุดๆ ธรรมะไม่จริง ธรรมะไม่จริง แต่มันไม่เห็นเบื้องหลังที่มันทำเขามา ถ้ามันไม่เห็นเบื้องหลังที่มันทำเขามา นี้อ่านาคตังสัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านถึงสอนไป ให้เรามีสติมีปัญญา แล้วให้อภัยเขาเสีย ให้อภัยเขาไปถ้าให้อภัยได้ ถ้าให้อภัยไม่ได้ก็กดไว้ก่อน กดฟันไว้ก่อน ถ้าทำไปนะ ในผลปัจจุบันมันก็มีผลกระทบแล้ว แล้วถ้ามันเป็นกิเลส กิเลสมันก็บอก โอ๊ย! เราไม่มีศกดิ์ศรี เราเป็นคนแพ้ก้น แต่ถ้ามันมีธรรมนะ โอ๊ย! เราให้อภัย เราทำบุญยิ่งใหญ่ เห็นไหม เขตอภัยทาน ไปตามวัดตามวาเขตอภัยทาน คุณติ ในป่าในเขา เขาเจอสัตว์ เขาล่ากันเลย พอไปในเขตวัด เขาเขตอภัยทาน เออ! เขายกให้วัดๆ

นี่ก็เหมือนกัน เขตอภัยทานในใจของเรา เราได้สร้างขอบเขตของเราแล้ว เราได้สร้างหัวใจของเราแล้ว ถ้าเราได้สร้างหัวใจของเรา มีขอบเขตขึ้นมา เรามีอำนาจวาสนาใหม่ เราเป็นนักปราชญ์ใหม่

พระพุทธศาสนาใจ “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” ถ้าเรามีขอบเขตเขตอภัยทานในหัวใจของเรา เรามีที่พึ่งใหม่ เรามีหัวใจของเราใหม่ เราทำความสงบของใจของเราได้ใหม่ สิ่งที่ยิ่งใหญ่มันยิ่งใหญ่ที่นี้ไง ทำบุญทำทานมานาน้อยแค่ไหน เวลาเจอกิเลสต้องประพฤติปฏิบัติกันทั้งนั้นนะ

คุณติ พระเจ้าอโศกมหาราช ๘๔,๐๐๐ วัด เวลาที่ว่าเป็นญาณศาสนาหรือยัง

ถ้าเป็นญาติศาสนาต้องเอาลูกมาบวชก่อน ถ้าลูกก็สายเลือดใจ นี่มันเป็นวิทยาศาสตร์ไง สายเลือดเราเข้าไปกำจุนพระศาสนาไง สายเลือดเราเข้าไปดองกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เราได้เป็นญาติกับศาสนาไง ใอนั้นเป็นญาติศาสนาโดยวัฏฏะนะ

แต่ถ้าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโรโง เราจะเผื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชีวิตเป็นๆ นี้ไง ชีวิตเป็นๆ เราระลึกถึงใจ เวลามันจับต้องได้มันมีความสุขใจ

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มีใจ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานมันอยู่ที่ไหน ละ ไปวัดไปวา กัน ไปวัดไปวาไปทำบุญกุศลก็เพื่อไปสร้างอำนาจวาสนาบารมีให้มันฉลาด ขึ้นมาๆ เวลามันภาวนาขึ้นมา หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโร เวลามันเป็น เป็นปัจเจกตั้ง เป็น สันติภูมิกโง มันเป็นสมบัติของใครละ มันเป็นสมบัติของเฉพาะคนใจ สมบัติเฉพาะหัวใจดวง นั้นใจ เพราะหัวใจดวงนั้นต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะใจ เพราะหัวใจดวงนั้นถ้ามันรู้เท่าทัน แล้ว มันถอนอวิชชาไปแล้ว หัวใจดวงนั้นมันรู้เท่าแล้ว หัวใจดวงนั้นมันฉลาดแล้ว หัวใจดวงนั้น มันไม่ไปอีกแล้ว เพราะมันฉลาด มันมีวิชา มันไม่ใช่วิชาที่ความไม่รู้ เพราะมันรู้ทุกเรื่อง รู้ เรื่องคนอื่นหมด แต่ไม่รู้เรื่องของตัวเอง ไม่รู้เรื่องหัวใจของตัวเอง หาหัวใจของตัวเองไม่เจอ

ถ้าหาหัวใจของตัวเองเจอ นี่มันยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่อย่างนี้ ที่นี้พอความยิ่งใหญ่ ถ้าหัวใจ ยิ่งใหญ่ หัวใจกว้างขวางนะ มันทำอะไรมันเป็นประโยชน์ไปหมดแหละ เห็นประโยชน์นะ ครูบา อาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ ท่านเป็นธรรมอย่างนั้น ถ้าเป็นธรรมอย่างนั้น มันจะเป็นประโยชน์ ถ้า เป็นประโยชน์ ความรู้สึก สิ่งนี้สำคัญ เราแค่สวัสดิ เออ! ถ้าอย่างอื่นเป็นภาระ อย่างอื่นยุ่งมาก เออ! สวัสดิ์นะ

โธ! เราอยู่กับหลวงตา เราซึ่งมากนะ เวลาใครมาหาท่าน มากกราบท่าน ท่านขอบใจนะ “ขอบใจนะ ที่มาเยี่ยมเยียน” โอ้โฮ! เราฟังแล้วสะอึกเลย ใครมาถึง “หลวงตา มากกราบ สวัสดิ์”

“เออ! ขอบใจนะ ยังระลึกถึงกัน ยังมากกราบมาไหว้ ยังมาสวัสดิ์กัน”

ท่านขอบใจนะ นี้ใจ เพราะว่าท่านไปไหน เวลาท่านมาทำโครงการช่วยชาติ ท่านบอกว่าไป นี้ไปเอาหัวใจเขา แต่ทางโลกบอกไปเอาตั้งคันนะ เป็นหลายๆ หมื่นล้านเลย แต่หลวงตาท่านบอกว่าไปเอาหัวใจเขา ให้หัวใจเขารู้จักเสียสละ ให้หัวใจเขามีเขตอภัยทาน ให้หัวใจเขายิ่งใหญ่ ให้

หัวใจเขายืนของเขาได้ ให้หัวใจเขาพึ่งตัวเองได้ ให้หัวใจเขามั่นพัฒนาได้ สิ่งที่พัฒนาการ
มาตรฐานของใจนั้นมันสำคัญ ธรรมมันอยู่ที่นั่นนะ สิ่งอื่นนั้นมันเป็นแค่สัญลักษณ์ทั้งนั้นนะ ทุก
อย่างที่เรเป็นวัตถุเป็นสัญลักษณ์ทั้งนั้น แต่ความจริงๆ คือหัวใจอันนี้

แล้วหัวใจที่มันมีคุณธรรมอันนั้นมันยิ่งใหญ่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม
อันนั้น กราบธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอวัง